

Toetsing Flora- en faunawet

in verband met de voorgenomen bouw van 90 vrijstaande woningen ten zuiden van Hekelingen, gemeente Spijkenisse

Rapport 2007-079

E. van der Ploeg
J.F.G. Maassen

koeman en bijkerk bv
ecologisch onderzoek en advies

Toetsing Flora- en faunawet

in verband met de voorgenomen bouw van 90 vrijstaande
woningen ten zuiden van Hekelingen, gemeente Spijkenisse

In opdracht van Gemeente Spijkenisse
Postbus 25
3200 AA Spijkenisse

Auteurs E. van der Ploeg
J.F.G. Maassen

Datum 18 augustus 2007

Rapportnr 2007-079

Status Definitief

koeman en bijkerk bv

ecologisch onderzoek en advies

bezoekadres	oosterweg 127 Haren
postadres	postbus 111 9750 AC Haren
telefoon	050 8200018
telefax	050 8200013
email	info@koemanenbijkerk.nl
website	www.koemanenbijkerk.nl

Deze publicatie kan geciteerd worden als:

Van der Ploeg, E & J.F.G. Maassen. 2007. Toetsing Flora- en faunawet in verband met de voorgenomen bouw van 90 vrijstaande woningen ten zuiden van Hekelingen, gemeente Spijkenisse. Rapport 2007-079, Bureau Koeman en Bijkerk, Haren.

Koeman en Bijkerk bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede schade welke voortvloeit uit toepassingen van resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Koeman en Bijkerk bv; opdrachtgever vrijwaart Koeman en Bijkerk bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Achtergrond	7
1.2 Doel	7
1.3 Opzet	8
2 Wettelijk kader ecologie	9
2.1 Flora- en faunawet	9
2.2 EU-Vogelrichtlijn, EU-Habitatrichtlijn en de Gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998	12
3 Huidige natuurwaarde onderzoeksgebied	15
3.1 Gebiedsbeschrijving	15
3.2 Speciale Beschermingszones	17
3.3 Beschermde soorten	17
3.4 Gebiedspotenties	19
4 Volledigheid	20
5 Conclusies	21
5.1 Gevolgen van de ingreep en mitigerende maatregelen	21
5.2 Eindconclusie	21
6 Literatuur	22
Bijlage I Waargenomen soorten in het plangebied en hun beschermingsstatus	23

Samenvatting

Op verzoek van dhr. E. de Bruijn van de *Gemeente Spijkenisse*, heeft Koeman en Bijkerk bv een toetsing van de Flora- en faunawet uitgevoerd in verband met de voorgenomen bouw van 90 vrijstaande woningen ten zuiden van Hekelingen, gemeente Spijkenisse (Project Heer en Meester). Het plangebied is circa 15 ha groot en bestaat momenteel uit een enkele jaren geleden verlaten en nu braakliggend sportcomplex, een weidegebied en een deelgebied met een vochtige bodem en ruige vegetatie.

Op 30 augustus 2007 is een veldbezoek gebracht aan het plangebied. Hieruit bleek dat het terrein van weinig belang is voor beschermde soorten. Wel zijn er twee licht beschermde zoogdiersoorten aangetroffen. Dit betreft soorten van tabel 1 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet, waarvoor sinds 23 februari 2005 een algemene vrijstelling in het kader van de Flora- en faunawet wordt verleend bij onder andere ruimtelijke ontwikkelingen.

Er worden geen negatieve effecten verwacht van de ingreep op de aangetroffen beschermde vogelsoorten. Om eventuele effecten te mitigeren wordt aanbevolen de werkzaamheden niet plaats te laten vinden in de broedperiode. Bovendien wordt aanbevolen de beplanting te inspecteren op broedgevallen vlak voor aanvang van de werkzaamheden. In de Flora- en faunawet wordt geen vast begrensde broedperiode gehanteerd. Indien een broedgeval zich voordoet, wordt dit gekwalificeerd als broedperiode, ongeacht de datum. Voor de vogels die zijn aangetroffen geldt dat de nesten buiten het broedseizoen niet van belang zijn voor de instandhouding van de soort. Indien de werkzaamheden buiten de broedperiode worden uitgevoerd is het derhalve niet nodig ontheffing aan te vragen.

Het verdient aanbeveling om een aantal groene elementen binnen de nieuwe inrichting te handhaven, zoals de aanwezige houtwallen in het noordwestelijk deel van het plangebied. Ook behoud van enkele van de watergangen verdient aanbeveling. Hierbij is het belangrijk ten aanzien van de biodiversiteit, om niet alle vegetatie te verwijderen en het uitgegraven slib af te voeren. Tevens is de aanleg van natuurvriendelijke oevers aanbevelenswaard. Door een geleidelijker oplopende oever te creëren, worden de kansen voor bijvoorbeeld amfibieën in het plangebied vergroot. De rietvegetaties die over het gehele terrein voorkomen kunnen dusdanig beheerd worden dat ook oud riet blijft staan, wat deze vegetatie aantrekkelijker maakt voor vogels en andere fauna.

Er bestaat geen noodzaak tot het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet. Uiteraard geldt wel voor alle soorten binnen het plangebied de algemene zorgplicht. Bij verstoring tijdens de werkzaamheden moeten de aanwezige dieren de kans krijgen te vluchten.

Er bevinden zich in de directe omgeving van het plangebied geen Speciale Beschermingszones in het kader van de EU-Habitatrichtlijn of de EU-Vogelrichtlijn waarop de ingreep een negatief effect zal sorteren.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Op verzoek van dhr. E. de Bruijn van de *gemeente Spijkenisse*, heeft Koeman en Bijkerk bv een toetsing van de Flora- en faunawet uitgevoerd in verband met de voorgenomen bouw van 90 vrijstaande woningen ten zuiden van Hekelingen, gemeente Spijkenisse (Project Heer en Meester). Het plangebied is circa 15 ha groot en bestaat momenteel uit een enkele jaren geleden verlaten en nu braakliggend sportcomplex, agrarisch gebied en aan de oostzijde een oppervlakte braakliggend, nat terrein.

Het plangebied bevindt zich bijna geheel binnen het kilometerhok met de Amersfoort coördinaten 083-426 (Figuur 1). Een kilometerhok is een vastgelegd gebied van 1x1 km dat als standaard dient voor het inventariseren van de Nederlandse flora en fauna door de Particuliere Gegevensbeharende Organisaties (PGO's).

Figuur 1 Links de situering van het plangebied binnen het km-hok 083-426 (blauw omcirkeld). Rechts een luchtfoto van het plangebied (rood omlijnd) (bron: Google Earth).

1.2 Doel

Doel van het onderzoek was het toetsen van de voorgenomen ingreep aan de flora- en faunawetgeving. Hiertoe moest worden nagegaan of het plangebied een specifieke beschermingsstatus geniet in het kader van de EU-habitat- of -vogelrichtlijn (zie 2.2), alsmede of er van de voorgenomen ingreep consequenties zijn te verwachten voor beschermde gebieden in de omgeving. Daarnaast moest het voorkomen van wettelijk beschermde planten- en diersoorten in het plangebied en de directe omgeving worden onderzocht. Voor eventuele aanwezige beschermde soorten moest worden nagegaan of een ontheffing van de Flora- en faunawet (zie 2.1) moet worden aangevraagd, alsmede of en hoe de uitvoering van de ingreep kan worden aangepast om verstoring te voorkomen.

1.3 Opzet

Het bestaan van Speciale Beschermingszones in het kader van de Habitat- en Vogelrichtlijn in of rond het plangebied werd nagegaan bij het ministerie van LNV en de beschikbaarheid van bestaande inventarisatiegegevens uit het gebied werd nagegaan bij het Natuurloket, een stichting die de gezamenlijke PGO's vertegenwoordigt. Tijdens het veldbezoek op 30 augustus 2007, is het plangebied onderzocht op geschiktheid voor en het voorkomen van alle planten- en diersoortgroepen. In dit rapport worden de resultaten van het onderzoek beschreven en gebruikt om de voorgenomen ingreep te toetsen aan de flora- en faunawetgeving.

2 Wettelijk kader ecologie

De Natuurbeschermingswet dateert uit 1967. Deze voldeed niet aan de verplichtingen van de internationale verdragen en de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. Daarom is het Nederlandse natuurbeschermingsrecht aangepast. In 2002 is de Flora- en faunawet van kracht geworden waarin de soortenbescherming is opgenomen en in oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 ten behoeve van de bescherming van natuurgebieden in werking getreden. De teksten voor dit hoofdstuk zijn grotendeels ontleend aan de website van het ministerie van LNV (www.minlnv.nl).

2.1 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is op 1 april 2002 in werking getreden. In de Flora- en faunawet is het soortenbeschermingsdeel van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn geïmplementeerd evenals het CITES¹-verdrag. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten.

Beschermde soorten

Onder de Flora- en faunawet zijn als beschermde soort aangewezen:

- een aantal inheemse plantensoorten,
- alle van nature in Nederland voorkomende soorten zoogdieren (m.u.v. zwarte rat, bruine rat en huismuis),
- alle van nature op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie voorkomende vogelsoorten,
- alle van nature in Nederland voorkomende amfibieën- en reptielensoorten,
- alle van nature in Nederland voorkomende vissoorten (m.u.v. soorten in Visserijwet 1963);
- een aantal overige inheemse diersoorten aangewezen als beschermde soort.
- Daarnaast is een aantal uitheemse dier- en plantensoorten als beschermde soort aangewezen.

Zorgplicht en verbodsbepalingen

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen en de wet bevat een aantal verbodsbepalingen om er voor te zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten (alleen de relevante verbodsbepalingen worden hier genoemd).

- Artikel 2: Zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat ingrepen zodanig worden uitgevoerd dat de beïnvloeding van de in het wild levende soorten planten en dieren minimaal is.
- Artikel 8: Het is verboden (beschermde) planten te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

---

¹ CITES is het verdrag dat de internationale handel van in het wild levende dier- en plantensoorten reguleert teneinde uitsterven van soorten door overexploitatie te voorkomen.

- Artikel 9: Het is verboden (beschermde) dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: Het is verboden (beschermde) dieren opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van (beschermde) dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12: Het is verboden eieren van (beschermde) dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
- Artikel 13: Het is verboden om beschermde dier- en plantensoorten te vervoeren en onder zich te hebben.
- Artikel 14: Het is verboden dieren of eieren van dieren in de vrije natuur uit te zetten en planten behorende tot bij algemene maatregel van bestuur aangewezen soorten in de vrije natuur te planten of uit te zaaien.

Beschermingsregimes

Op 23 februari 2005 is de Flora- en Faunawet gewijzigd door een inwerking getreden Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB artikel 75 Flora- en faunawet). Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen (artikel 8 t/m 12, zie hierboven). Ook biedt de Flora- en faunawet voor bepaalde soorten en ingrepen vrijstellingen, mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. In de nieuwe opzet van de Flora- en faunawet zijn beschermde soorten onderverdeeld in drie tabellen, elk met hun eigen beschermingsregime, en worden vogels apart behandeld (zie ook tabel 1). De volgende drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- **Regime 1:** Hieronder vallen de zogenaamde tabel 1-soorten. Dit betreft een aantal beschermde, maar vrij algemene soorten in Nederland. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud of ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor deze soorten een vrijstelling voor de artikelen 8 t/m 12. Voor deze soorten hoeft daarom geen ontheffing te worden aangevraagd. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De algemeen geldende zorgplicht blijft wel onverminderd van kracht. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 1 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort' (lichte toets).
- **Regime 2:** Hieronder vallen de zogenaamde tabel 2-soorten. Wanneer iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig gebruik of bestendig beheer en onderhoud of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor de artikelen 8 t/m 12, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'.

- **Regime 3:** Hieronder vallen de zgn. tabel 3-soorten. Dit zijn soorten die vermeld zijn in bijlage 1 van bovengenoemde AMvB, alsmede soorten die voorkomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en die daardoor een strikte bescherming genieten. Vleermuizen vallen geheel in deze categorie (zie 2.3). Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 van de hierboven genoemde AMvB voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; er geldt geen vrijstelling voor artikel 10 van de Flora- en faunawet voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik. Ook niet op basis van een gedragscode. Voor soorten in tabel 3 van de AMvB moet voor deze activiteiten voor artikel 10 een ontheffing aangevraagd worden. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling geldt voor soorten in tabel 3 van de AMvB geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Een ontheffingsaanvraag voor de onder deze categorie vallende soorten wordt getoetst aan drie criteria: 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang, 2) er is geen alternatief, 3) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van in standhouding van de soort. Aan alle drie de criteria moet worden voldaan. Deze vormen gezamenlijk de zgn. uitgebreide toets.

Vogels zijn niet in één van deze tabellen opgenomen en worden in de nieuwe opzet van de Flora- en faunawet apart behandeld. Alle vogels zijn gelijk beschermd. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord, zijn verboden. Een vrijstelling hiervoor is mogelijk als een gedragscode wordt toegepast. Indien deze gedragscode achterwege blijft is een ontheffing noodzakelijk en zal de uitgebreide toets worden toegepast (zie categorie 3). In de praktijk betekent dit dat met name het broedseizoen ontzien dient te worden aangezien juist in deze periode sprake zal zijn van verontrusting, doden of verstoren van nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen. Als de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden zal in het algemeen niet snel een ontheffing nodig zijn. In de Flora- en faunawet wordt geen vast begrensde broedperiode gehanteerd. Indien een broedgeval zich voordoet wordt dit gekwalificeerd als broedperiode, ongeacht de datum.

Tabel 1 Schema voor activiteiten- en werkzaamheden die uitgevoerd worden vanwege ruimtelijke ontwikkeling en -inrichting (Uit: van Heusden & Vreugdenhil 2006).

	Artikel 8:	Artikel 9	Artikel 10	Artikel 11	Artikel 12	Artikel 13
Soort vermeld in Tabel 1	Algehele vrijstelling					Ontheffing aanvragen
Soort vermeld in Tabel 2	Indien goedgekeurde gedragscode vrijstelling, zo niet ontheffing aanvragen					Ontheffing aanvragen
Soort vermeld in Tabel 3	Geen vrijstelling mogelijk, ontheffing aanvragen		Geen vrijstelling mogelijk, ontheffing wordt niet verleend	Geen vrijstelling mogelijk, ontheffing aanvragen		Ontheffing aanvragen
Vogels	Nvt	Indien goedgekeurde gedragscode vrijstelling, zo niet ontheffing aanvragen	Indien goedgekeurde gedragscode vrijstelling, zo niet ontheffing aanvragen (als de handeling of activiteit niet van wezenlijke invloed is, is geen ontheffing vereist)	Indien goedgekeurde gedragscode vrijstelling, zo niet ontheffing aanvragen; voor broedende vogels wordt in beginsel geen ontheffing verleend	Indien goedgekeurde gedragscode vrijstelling, zo niet ontheffing aanvragen	Ontheffing aanvragen

2.2 EU-Vogelrichtlijn, EU-Habitatrichtlijn en de Gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet gaat over gebiedsbescherming, de aangewezen gebieden en het beschermingsregime dat daarbij hoort. Een ontheffing voor de Flora- en faunawet betekent niet automatisch een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet. Ook het omgekeerde geldt. Beide wetten staan naast elkaar!

De EU-Vogelrichtlijn (Anonymus 1979) is in 1981 van kracht geworden en heeft betrekking op de instandhouding van alle in het wild levende vogelsoorten op het Europees grondgebied van de lidstaten. Voor de in Bijlage 1 van deze Richtlijn genoemde soorten moeten speciale beschermingsmaatregelen worden getroffen, waaronder de aanwijzing van Speciale Beschermingszones.

De EU-Habitatrichtlijn (Anonymus 1992) is in 1991 van kracht geworden en heeft betrekking op de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna. Voor de in Bijlage 1 van deze Richtlijn genoemde habitats (zie van Tooren *et al.* 1998) en

voor de in Bijlage 2 van deze Richtlijn genoemde soorten moeten speciale beschermingsmaatregelen worden getroffen, waaronder de aanwijzing van Speciale Beschermingszones. De in Bijlage 4 van deze Richtlijn genoemde soorten mogen niet worden verzameld, verstoord tijdens de voortplanting, winterslaap of trek en mogen niet worden verhandeld. De EU-habitatrichtlijn is min of meer complementair aan de EU-vogelrichtlijn.

De gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 richt zich op gebieden die zijn aangewezen op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Dit zijn de Natura 2000-gebieden. Natura 2000 is een samenhangend Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. Naast de Natura 2000-gebieden is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 ook van kracht voor Beschermde Natuurmonumenten en gebieden die de minister van LNV heeft aangewezen ter uitvoering van internationale verdragen en verplichtingen, zoals Wetlands. De Natura 2000-gebieden vormen in oppervlakte het overgrote deel van de drie typen beschermde gebieden.

Op 16 juni 2006 heeft Minister Veerman 162 natuurgebieden aangewezen als Natura 2000-gebied. Met deze aanwijzing is in totaal ruim 1,1 miljoen hectare bijzondere natte en droge natuur beschermd. De Habitatrichtlijn verplicht ertoe om alle habitattypen en soorten waarvoor Nederland een verantwoordelijkheid op zich heeft genomen in een gunstige staat van instandhouding te brengen. Kaders hiervoor zijn uitgewerkt in het Natura 2000-doelendocument. Dit doelendocument is eind 2005 besproken met alle provincies, betrokken gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties. De doelen houden rekening met het belang dat Nederland heeft voor bepaalde habitattypen en soorten.

De belangrijkste hoofdlijnen voor de instandhoudingdoelstellingen zijn:

- het maximaal aansluiten bij het nationaal beleid (EHS)
- bestaande kwaliteit en omvang handhaven en het in gunstige staat van instandhouding brengen
- en haalbare en betaalbare doelstellingen formuleren.

Nu de landelijke doelen zijn vastgesteld gaat minister Veerman na de zomer van 2006 over tot het publiceren van de ontwerp-aanwijzingsbesluiten. Voor elk gebied staat in zo'n besluit de precieze begrenzing aangegeven en welke natuurwaarden in dat gebied behouden moeten worden (instandhoudingdoelstellingen). Na een inspraakprocedure kunnen eind 2006 waarschijnlijk de aanwijzingsbesluiten definitief worden vastgesteld.

Voor alle Natura 2000-gebieden moet binnen drie jaar een beheerplan worden vastgesteld. Het beheerplan beschrijft welke maatregelen worden ingezet om de instandhoudingdoelstellingen te bereiken en de beheerplannen geven duidelijkheid over voor welke activiteiten wel of geen vergunning nodig is.

3 Huidige natuurwaarde onderzoeksgebied

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied, de locatie “Heer en Meester”, is gelegen ten zuiden van de bebouwing van Hekelingen en wordt aan de zuid- en westzijde omringd door agrarisch gebied, bestaande uit weilanden en akkers. Aan de oostzijde wordt het plangebied begrensd door de Toldijk.

Het plangebied bestaat uit drie deelgebieden (Figuur 2). Aan de westzijde (deelgebied A) bestaat het plangebied momenteel uit oude, verlaten sportvelden die zijn afgegrensd door boomwallen. Hier is vooral droog, voedselrijk grasland aanwezig. Recent is in de meest noordwestelijk gelegen hoek van het plangebied de daar aanwezige bebouwing gesloopt. Tevens is er een klein oppervlak met een parkachtig karakter te vinden. Het middendeel van het plangebied (deelgebied B) was niet toegankelijk, maar bestond uit een open weidegebied bestaande uit uitgestrekte graslanden. Het meest oostelijke deel van het plangebied (deelgebied C) wordt door een watergang afgesloten van het overige terrein. Dit deel van het plangebied biedt een meer natuurlijk aanzien en is begroeid met hoog opgaande vegetatie die kenmerkend is voor een nattere grond. Het terrein is door deels droogstaande, ondiepe greppels verdeeld in kleinere percelen. De verschillende deelgebieden worden hieronder elk apart besproken.

Figuur 2 Luchtfoto van het plangebied met daarop aangegeven de in de tekst beschreven deelgebieden. Deelgebied A bestaat uit voormalige sportvelden, deelgebied B uit een weidegebied en in deelgebied C ligt een nat terrein.

Deelgebied A

Op het voormalig sportveld (Figuur 2, deelgebied A) in het noordwestelijk deel van het plangebied wordt de vegetatie gedomineerd door soorten van een sterk ruderaal type, wat wijst op een verstoorde bodem. Hier is een successie gaande naar droog glanshaverhooiland. De vegetatie is soortenrijk en heeft een afwisselende vegetatiestructuur, gelet op de vegetatiedichtheid, -hoogte en de soortensamenstelling. Hier groeien hoofdzakelijk soorten als Glanshaver (*Arrhenatherum elatius*), Akkerdistel (*Cirsium arvense*) en Duinriet (*Calamagrostis epigejos*). In dit deel van het plangebied ligt tegen de woonwijk een klein, als parkje ingericht terrein met enkele bomen en struiken, zoals de Gewone vlier (*Sambucus nigra*). Hier tegenaan ligt een kort gemaaid gazon, waarin glooiingen zijn aangebracht. Deze twee compartimenten worden nog regulier onderhouden. De houtwallen die de verschillende voormalige sportvelden van elkaar scheiden bestaan uit Populieren (*Populus sp.*). binnen deze houtwallen is een hoge, goed ontwikkelde struiklaag aanwezig met soorten als de Eenstijlige meidoorn (*Crataegus monogyna*), Gelderse roos (*Viburnum opulus*) en Gewone es (*Fraxinus excelsior*).

Deelgebied B

Het middendeel van het plangebied bestaat uit een weilandencomplex (Figuur 2, deelgebied B). Het gehele deelgebied wordt door paarden begraaasd en is monotoon van aard. Het aandeel aan kruidenvegetatie is hier erg laag en weinig soortenrijk.

Deelgebied C

Het meest oostelijk gelegen deel van het plangebied (Figuur 2, deelgebied C) is begroeid met een weinig soortenrijke pioniervegetatie die kenmerkend is voor een natte en voedselrijke grond. Hier groeien vooral Riet (*Phragmites australis*), Rietgras (*Phalaris arundinacea*) en enkele lager blijvende grassoorten. Dit deel van het terrein wordt eens per jaar gemaaid. Daarnaast wordt het terrein op sommige plaatsen waarschijnlijk licht begraaasd. Buiten enkele exemplaren van Pitrus (*Juncus effusus*), Zeegroene rus (*Juncus inflexus*) en Platte rus (*Juncus compressus*) is het aandeel van schijngrassen en niet-grassen zeer gering.

Watergangen

De hierboven beschreven delen van het plangebied worden van elkaar gescheiden door watergangen. Deze zijn over het algemeen twee tot vijf meter breed en worden omzoomd door brede rietkragen en hebben een steile oever. De watergangen in het noordwestelijk deel van het plangebied zijn grotendeels bedekt met een dikke laag kroos. Alle watergangen worden in het voor- of najaar opgeschoond. De vegetatie van de bodem van de watergangen en van het talud worden hierbij verwijderd. Het hierbij vrijkomende baggerslib wordt hoogstwaarschijnlijk niet afgevoerd, wat leidt tot een ruigetevegetatie met veel Riet en Grote brandnetel (*Urtica dioica*) op de oevers. Goed ontwikkelde onderwater- en drijfvegetaties zijn te vinden binnen het verbrede deel van de watergang tussen deelgebied B en C. Hier bevindt zich een vrij dichte vegetatie van een matig voedselrijk karakter met Sterrekroos (*Callitriche platycarpa*), Puntkroos (*Lemna trisulca*) en Grof hoornblad (*Ceratophyllum demersum*).

Fauna

Waarnemingen van vogels werden vooral gedaan in het noordwestelijk deel van het plangebied en betroffen vooral algemenere stads- en struweelsoorten. In de watergangen werden meermalen jonge exemplaren van het Waterhoen (*Gallinula chloropus*)

waargenomen. In het kruidenrijke, westelijke deel van het plangebied werden de meeste dagvlindersoorten waargenomen. Waarnemingen van deze soortgroep en van libellen betreffen algemene soorten.

Figuur 3 Op de afbeeldingen zijn verschillende delen van het plangebied weergegeven. Op de bovenste twee foto's het noordwestelijk deel van het gebied met links een parkachtig terrein en rechts een ruige vegetatie (deelgebied A). Linksonder één van de braakliggende sportvelden (deelgebied A) en rechtsonder het natte terrein in het oostelijke deel van het plangebied (deelgebied C).

3.2 Speciale Beschermingszones

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van een Speciale Beschermingszone onder de EU-habitatrichtlijn of de EU-vogelrichtlijn. In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich ook geen Speciale Beschermingszones waarop de ingreep een negatief effect zou kunnen hebben. De meest nabijgelegen Speciale Beschermingszone, het Habitatrichtlijngebied "Berengat" aan de Oude Maas, bevindt zich op een afstand van ruim twee kilometer van het plangebied.

3.3 Beschermd soorten

Het natuurloket geeft per soortgroep aan met welke nauwkeurigheid deze in het verleden is onderzocht en hoeveel beschermd soorten daarbij zijn aangetroffen. Op grond van de gegevens van het Natuurloket werd vastgesteld dat het km-hok 083-426, waarbinnen het plangebied zich bevindt in het verleden voor de meeste soortgroepen niet of matig is

onderzocht. Alleen vaatplanten en broedvogels zijn goed en vrij recent geïnventariseerd. Hoewel daarbij enkele beschermde soorten en soorten van de rode lijst zijn aangetroffen was het gezien de ligging van het plangebied in het betreffende km-hok en de inrichting ervan niet noodzakelijk om bestaande gegevens aan te schaffen bij het Natuurloket. Onderstaande tekst geeft naast de bevindingen uit het veldonderzoek ook de resultaten op soortgroep niveau van het Natuurloket.

Vaatplanten

Tijdens het veldwerk werden in het plangebied geen beschermde soorten aangetroffen (zie bijlage 1). Gezien de ligging en inrichting van het plangebied worden er geen streng beschermde soorten binnen het plangebied verwacht. Het kilometerhok 082-426, waarbinnen het plangebied is gelegen, is tussen 1975 en 2004 goed onderzocht op vaatplanten. Hierbij werden vier licht beschermde soorten en 6 soorten van de Nederlandse Rode Lijst aangetroffen (gegevens Het Natuurloket).

Libellen

Tijdens het veldbezoek werden zeven soorten libellen waargenomen. Geen van deze soorten is beschermd. Op grond van de huidige inrichting van het gebied kan worden gezegd dat er geen beschermde soorten worden verwacht. Het betreffende km-hok is in het verleden niet onderzocht op libellen (gegevens Het Natuurloket).

Dagvlinders

Tijdens het veldbezoek werden negen soorten dagvlinders aangetroffen. Geen van deze soorten is beschermd. Op grond van de huidige inrichting van het gebied worden geen beschermde soorten verwacht. Het betreffende km-hok is tussen 1995 en 2005 slecht onderzocht op de aanwezigheid van dagvlinders. Er werden ook tijdens eerder onderzoek geen beschermde soorten of soorten van de Nederlandse Rode Lijst aangetroffen (gegevens Het Natuurloket).

Amfibieën

Tijdens het veldwerk werden geen amfibieën aangetroffen. Er zijn wel voortplantingsmogelijkheden aanwezig en het is dan ook niet uit te sluiten dat er toch enkele licht beschermde soorten in het plangebied zullen voorkomen. Op grond van de huidige inrichting van het plangebied worden geen streng beschermde soorten verwacht. Het betreffende km-hok is tussen in het verleden niet onderzocht op amfibieën.

Vogels

Tijdens het veldbezoek werden in het plangebied 12 vogelsoorten waargenomen (zie Bijlage I). Alle waargenomen soorten worden beschermd onder de Flora- en faunawet, zoals bijna alle in Nederland voorkomende vogelsoorten. Twee van deze soorten, de Boerenzwaluw (*Hirundo rustica*) en de Huiszwaluw (*Delichon urbica*), staan aangemerkt als gevoelig op de Nederlandse Rode Lijst. Het betreffende km-hok is in het verleden niet onderzocht op broedvogels. Watervogels zijn tussen 1996 en 2004 goed onderzocht binnen het betreffende kilometerhok. Hierbij werden 46 soorten waargenomen die worden beschermd onder de Flora- en faunawet en 28 soorten die zijn beschermd middels de

Vogelrichtlijn. Er werden geen soorten van de Nederlandse Rode Lijst waargenomen (gegevens Het Natuurloket).

Zoogdieren

Tijdens het veldbezoek werd het voorkomen van twee zoogdiersoorten in het plangebied aangetoond. Van de Haas (*Lepus europaeus*) werden latrines aangetroffen en van de Mol (*Talpa europea*) waren molshopen aanwezig. Beide soorten worden beschermd onder de Flora- en faunawet (tabel 1 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet). Het betreffende km-hok is tussen 1995 en 2005 matig onderzocht op zoogdieren. Wel werden hierbij drie lichtbeschermde soorten (Tabel 1 AMvB artikel 75 van de Flora en faunawet) en één streng beschermde soort van Tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet waargenomen (gegevens Het Natuurloket). Ook werd één soort waargenomen die wordt beschermd onder de habitatrichtlijn.

Overige soortgroepen

Tijdens het veldbezoek werd vastgesteld dat de huidige inrichting van het plangebied weinig tot geen kansen biedt aan streng beschermde soorten. Er zijn geen aanwijzingen uit het verleden dat er beschermde soorten zijn aangetroffen (gegevens Het Natuurloket).

3.4 Gebiedspotenties

Het plangebied is momenteel van een lage natuurwaarde, vooral als gevolg van het gebruik en beheer van het terrein. Een verhoogde natuurwaarde, die echter van tijdelijke aard is, wordt gevormd door de pioniersvegetaties die zich momenteel binnen een groot oppervlak van het plangebied hebben ontwikkeld. Zowel bij actief beheer als bij een verder gaande natuurlijke successie zullen deze vegetaties op den duur verdwijnen. Hiervoor zal een vegetatie van een meer eentonig karakter in de plaats komen.

De lage natuurwaarde van de watergangen en oevers zijn vooral een gevolg van het huidige onderhoud, waarbij alle vegetatie grondig verwijderd wordt en het baggerslib op de oevers wordt achter gelaten. Ecologische winst kan behaald worden door een ander beheer van de watergangen en natte terreindelen toe te passen. In het geval van de watergangen is het aan te bevelen niet alle vegetatie te verwijderen en het uit de watergangen verwijderde baggerslib af te voeren.

De aanwezige houtwallen, die voornamelijk uit inheemse soorten bestaan, hebben enige natuurwaarde omdat deze foerageer, schuil en nestgelegenheid bieden aan vogels en enkele zoogdiersoorten.

De vegetaties in het noordwestelijk deel van het gebied bieden vanwege de vele zaden goede mogelijkheden voor verschillende zaadetende zoogdiersoorten, zoals de verschillende woelmuizensoorten en de Bosspitsmuis (*Apodemus sylvaticus*). Hierdoor liggen er in het plangebied ook mogelijkheden voor de predatoren van deze soorten, zoals kleine marterachtigen, de Vos (*Vulpes vulpes*) en de Ransuil (*Asio otus*). De rietvelden en rietkragen die in het gehele plangebied voorkomen kunnen dusdanig worden beheerd dat een deel van het oude riet blijft staan, waardoor deze vegetatie aantrekkelijker wordt voor

vogels en andere fauna. Voor een aantal amfibieënsoorten zoals de Groene kikker (*Rana esculenta synklepton*) en de Kleine watersalamander (*Triturus vulgaris*) is vooral het oostelijke deel van het plangebied (deelgebied C) interessant. Het aanwezige waterrijke biotoop biedt voor deze soorten goede voortplantingsmogelijkheden. Ook in de andere watergangen in het plangebied liggen mogelijkheden voor deze soortgroep.

4 Volledigheid

Het uitgevoerde onderzoek betreft een quickscan. Binnen de beperkte tijd van het veldonderzoek is nooit met zekerheid vast te stellen dat alle aanwezige soorten zijn waargenomen. Op grond van de vrij beschikbare gegevens van het Natuurloket en het veldbezoek in augustus 2007, denken wij echter dat de kans op het voorkomen van beschermde soorten in het plangebied goed kon worden ingeschat.

5 Conclusies

5.1 Gevolgen van de ingreep en mitigerende maatregelen

Het plangebied is weinig van belang voor beschermde soorten. De enige beschermde soorten die in het gebied zijn aangetroffen zijn de Mol en de Haas. Het betreft hierbij soorten van tabel 1 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet waarvoor sinds 23 februari 2005 een algemene vrijstelling in het kader van de Flora- en faunawet wordt verleend bij, onder andere, ruimtelijke ontwikkelingen. Wel blijft voor alle soorten de algemene zorgplicht gelden. Bij verstoring van dieren tijdens de werkzaamheden moeten deze daarom de gelegenheid krijgen te vluchten naar een nieuwe leefomgeving.

Het plangebied kan ook van belang zijn voor enkele andere zoogdiersoorten zoals marterachtigen, de Egel en verschillende muizensoorten. Als predator kan de Vos in het gebied voorkomen. Het betreft ook hier soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet, waarvoor bovengenoemde vrijstelling geldt.

Negatieve effecten van de ingreep op de aangetroffen beschermde vogelsoorten, in de vorm van verstoring en vernietiging van enkele nesten worden alleen verwacht wanneer de werkzaamheden plaatsvinden gedurende de periode dat broedende vogels aanwezig zijn. In de Flora- en faunawet wordt geen vast begrensde broedperiode gehanteerd. Indien een broedgeval zich voordoet wordt dit gekwalificeerd als broedperiode, ongeacht de datum. Aanbevolen wordt de bomen te inspecteren op broedgevallen vlak voor aanvang van de werkzaamheden.

Het verdient aanbeveling om een aantal groene elementen binnen de nieuwe inrichting te handhaven, zoals de aanwezige houtwallen in het noordwestelijk deel van het plangebied. Ook behoud van enkele van de watergangen verdient aanbeveling. Hierbij is het belangrijk ten aanzien van de biodiversiteit, om niet alle vegetatie te verwijderen en het uitgegraven slib af te voeren. Tevens is de aanleg van natuurvriendelijke oevers aanbevelenswaard. Door een geleidelijker oplopende oever te creëren, worden de kansen voor bijvoorbeeld amfibieën in het plangebied vergroot. De rietvegetaties die over het gehele terrein voorkomen kunnen dusdanig beheerd worden dat ook oud riet blijft staan, wat deze vegetatie aantrekkelijker maakt voor vogels en andere fauna.

5.2 Eindconclusie

Er bestaat geen noodzaak tot het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet. Uiteraard geldt wel voor alle soorten binnen het plangebied de algemene zorgplicht.

Voor de vogels die zijn aangetroffen geldt dat de nesten buiten het broedseizoen niet van belang zijn voor de instandhouding van de soort. Indien de werkzaamheden buiten de

broedperiode worden uitgevoerd is het derhalve niet nodig ontheffing aan te vragen in het kader van de Flora- en faunawet.

6 Literatuur

- Anonymus. 1979. Richtlijn 70/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand. *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* Nr. L 103 van 25/04/1979: 1-18.
- Anonymus. 1992. Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna. *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* Nr. L 206 van 22/07/1992: 7-50.
- Anonymus. 1998. Wet van 25 mei 1998, houdende regels ter bescherming van in het wild levende planten- en diersoorten (Flora- en faunawet). *Staatsblad* 402: 1-37.
- Anonymus. 2000. Besluit van 28 november 2000, houdende aanwijzing van dier- en planten-soorten ingevolge de Flora- en faunawet (Besluit aanwijzing dier- en plantensoorten Flora- en faunawet). *Staatsblad* 523: 1-11.
- Google earth: www.googleearth.com.
- Goedhart, A.F.F. 1998. Vogel- en Habitatrichtlijn: de juridische meerwaarde in Nederland. *De Levende Natuur* 99: 208-211.
- LNV. 2004. *Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van ..., TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.*
- Osieck, E.R. 1998. Natura 2000: Naar een Europees netwerk van beschermd gebieden. *De Levende Natuur* 99: 224-231.
- van Tooren, B.F., J. Dewyspelaere, W.J.R. de Wijs, K. Decler, M. De Wilde & J.B.M. Thissen. 1998. Beschermd habitats en soorten in Nederland en Vlaanderen. *De Levende Natuur* 99: 212-217.
- van Heusden, W.R.M. & S.J. Vreugdenhil. 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Eindconcept. Dienst Landelijk Gebied. 91 pp.

Bijlage I Waargenomen soorten in het plangebied en hun beschermingsstatus

Alle vermelde soorten zijn waargenomen in het plangebied tijdens het veldbezoek op 28 juli 2007. FloFau: nummer = nummer van de tabel uit AMvB artikel 75 Flora- en faunawet waarin een onder deze wet beschermde soort is opgenomen, vogels zijn niet in één van deze tabellen opgenomen en zijn aangegeven met +; Habitat: + = soort is beschermd onder bijlage II of IV van de EU-Habitatrichtlijn; Vogel: + = soort is beschermd onder de EU-vogelrichtlijn; RoLij: nummer = status van soort met vermelding op de Nederlandse Rode Lijst; 0 = uitgestorven op wereldschaal, 1 = in het wild uitgestorven op wereldschaal, 2 = verdwenen uit Nederland, 3 = in het wild verdwenen uit Nederland, 4 = ernstig bedreigd, 5 = bedreigd, 6 = kwetsbaar, 7 = gevoelig (LNV 2004).

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	FloFau	Habitat	Vogel	RoLij
Vaatplanten					
Blaartrekkende boterbloem	<i>Ranunculus sceleratus</i>	-	-	-	-
Blauwe waterereprijs	<i>Veronica anagallis-aquatica</i>	-	-	-	-
Canadapopulier	<i>Populus x cabadensis</i>	-	-	-	-
Duinriet	<i>Calamagrostis epigejos</i>	-	-	-	-
Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>	-	-	-	-
Engels raaigras	<i>Lolium perenne</i>	-	-	-	-
Fioringras	<i>Agrostis stolonifera</i>	-	-	-	-
Fluitenkruid	<i>Anthriscus sylvestris</i>	-	-	-	-
Gelderse roos	<i>Viburnum opulus</i>	-	-	-	-
Gewone es	<i>Fraxinus excelsior</i>	-	-	-	-
Gewone vlier	<i>Sambucus nigra</i>	-	-	-	-
Gewoon sterrenkroos	<i>Callitriche platycarpa</i>	-	-	-	-
Glanshaver	<i>Arrhenatherum elatius</i>	-	-	-	-
Grof hoornblad	<i>Ceratophyllum demersum</i>	-	-	-	-
Grote brandnetel	<i>Urtica dioica</i>	-	-	-	-
Harig wilgenroosje	<i>Epilobium hirsutum</i>	-	-	-	-
Hennegras	<i>Calamagrostis canescens</i>	-	-	-	-
Jakobskruiskruid	<i>Senecio jacobaea</i>	-	-	-	-
Klein kroos	<i>Lemna sp.</i>	-	-	-	-
Kleine leeuwenbek	<i>Chaenorhinum minus</i>	-	-	-	-
Koninginnenkruid	<i>Eupatorium cannabinum</i>	-	-	-	-
Kornoelje	<i>Cornus sp.</i>	-	-	-	-
Korrelganzenvoet	<i>Chenopodium polyspermum</i>	-	-	-	-
Kroosvaren	<i>Azolla sp.</i>	-	-	-	-
Kropaar	<i>Dactylis glomerata</i>	-	-	-	-
Kruipende boterbloem	<i>Ranunculus repens</i>	-	-	-	-
Liesgras	<i>Glyceria maxima</i>	-	-	-	-
Mannagrass	<i>Glyceria fluitans</i>	-	-	-	-
Paardenbloem	<i>Taraxacum officinale</i>	-	-	-	-
Pitrus	<i>Juncus effusus</i>	-	-	-	-
Platte rus	<i>Juncus compressus</i>	-	-	-	-
Puntkroos	<i>Lemna trisulca</i>	-	-	-	-
Riet	<i>Phragmites australis</i>	-	-	-	-
Rietgras	<i>Phalaris arundinacea</i>	-	-	-	-
Rode klaver	<i>Trifolium pratense</i>	-	-	-	-
Rood guichelheil	<i>Anagallis arvensis ssp arvensis</i>	-	-	-	-
Ruwe berk	<i>Betula pendula</i>	-	-	-	-
Schietwilg	<i>Salix alba</i>	-	-	-	-
Sint-janskruid	<i>Hypericum perforatum</i>	-	-	-	-
Sleedoorn	<i>Prunus spinosa</i>	-	-	-	-
Slipbladige ooievaarsbek	<i>Geranium dissectum</i>	-	-	-	-
Smal vieszaad	<i>Corispermum intermedium</i>	-	-	-	-
Smalle weegbree	<i>Plantago lanceolata</i>	-	-	-	-
Spaanse aak	<i>Acer campestre</i>	-	-	-	-
Straatliefdegras	<i>Eragrostis pilosa</i>	-	-	-	-
Vertakte leeuwentand	<i>Leontodon autumnalis</i>	-	-	-	-
Witte krodde	<i>Thlaspi arvense</i>	-	-	-	-
Zachte dravik	<i>Bromus hordeaceus</i>	-	-	-	-
Zeegroene rus	<i>Juncus inflexus</i>	-	-	-	-
Zoete kers	<i>Prunus avium</i>	-	-	-	-

Zwarte mosterd	<i>Brassica nigra</i>	-	-	-	-
Dagvlinders					
Atalanta	<i>Vanessa atalanta</i>	-	-	-	-
Bont zandogje	<i>Pararge aegeria</i>	-	-	-	-
Distelvlinder	<i>Vanessa cardui</i>	-	-	-	-
Gehakkelde aurelia	<i>Polygonia c-album</i>	-	-	-	-
Hooibeestje	<i>Coenonympha pamphilus</i>	-	-	-	-
Klein geaderd witje	<i>Pieris napi</i>	-	-	-	-
Klein koolwitje	<i>Pieris rapae</i>	-	-	-	-
Kleine vos	<i>Aglais urticae</i>	-	-	-	-
Kleine vuurvlinder	<i>Lycaena phlaeas</i>	-	-	-	-
Libellen					
Blauwe glazenmaker	<i>Aeshna cyanea</i>	-	-	-	-
Bruinrode heidelibel	<i>Sympetrum striolatum</i>	-	-	-	-
Gewone oeverlibel	<i>Orthetrum cancellatum</i>	-	-	-	-
Houtpantserjuffer	<i>Lestes viridis</i>	-	-	-	-
Kleine roodoogjuffer	<i>Erythromma viridulum</i>	-	-	-	-
Paardenbijter	<i>Aeshna mixta</i>	-	-	-	-
Steenrode heidelibel	<i>Sympetrum vulgatum</i>	-	-	-	-
Sprinkhanen					
Bruine sprinkhaan	<i>Chorthippus brunneus</i>	-	-	-	-
Gewoon spitskopje	<i>Conocephalus dorsalis</i>	-	-	-	-
Kustsprinkhaan	<i>Chorthippus albomarginatus</i>	-	-	-	-
Vogels					
Boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	+	-	-	7
Fazant	<i>Phasianus colchicus</i>	+	-	-	-
Fitis	<i>Phylloscopus trochilus</i>	+	-	-	-
Houtduif	<i>Columba palumbus</i>	+	-	-	-
Huiszwaluw	<i>Delichon urbica</i>	+	-	-	7
Koolmees	<i>Parus major</i>	+	-	-	-
Merel	<i>Turdus merula</i>	+	-	-	-
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>	+	-	-	-
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	+	-	-	-
Staartmees	<i>Aegithalos caudatus</i>	+	-	-	-
Turkse tortel	<i>Streptopelia decaocto</i>	+	-	-	-
Waterhoen	<i>Gallinula chloropus</i>	+	-	-	-
Zoogdieren					
Haas	<i>Lepus europaeus</i>	1	-	-	-
Mol	<i>Talpa europea</i>	1	-	-	-